

Pe vremea când a fost realizată fotografia din stânga, unitatea arhitectonică tipică maramureșeană a satului leud nu era încă distrusă, toate casele și acareturile, inclusiv îngrăditurile, erau confecționate din lemn, singura concesie făcută modernului fiind cele câteva acoperișuri din țiglă (mult mai rezistentă la intemperii decât dranița). Dacă în acei ani s-ar fi decis ca o parte a leudului (sau a oricărui alt sat maramureșean) să fie protejată la fața locului, rămânând locuită de către proprietari și declarată „rezervație de artă populară”, „ansamblu arhitectural” ori „muzeu al satului”, astăzi Maramureșul s-ar fi putut mândri cu ceva unic în Europa. Nu a fost să fie... Turismul rural a început, experimental, în România anul 1962, în satele Fundata și Șirnea din zona Bran. Zece ani mai târziu, Oficiul Național de Turism a selectat de pe tot cuprinsul țării 117 sate care îndeplineau „criteriile necesare desfășurării în bune condiții a activității de turism rural”. Dintre acestea, în vara anului 1973 au intrat în circuitul turistic internațional 13 sate: Sf. Gheorghe și Murighiol (jud. Tulcea), Fundata și Șirnea (Brașov), Sibiel (Sibiu), Lerești și Rucăr (Argeș), Vaideeni (Vâlcea), Tismana (Gorj), Rășinari (Sibiu), Hălmagiu (Arad), Bogdan Vodă (Maramureș) și Vatra Moldoviței (Suceava) care au funcționat doar un singur an, până în 1974, atunci când a fost interzisă cazarea turiștilor străini în locuințele particulare. Totuși, satelor Sibiel, Rucăr, Lerești și Murighiol (la care s-a adăugat satul Crișan din Delta), li s-a dat derogare de la această decizie, permițându-li-se organizarea de „programe cu caracter cultural și folcloric” și primind grupuri reduse de turiști străini până la liberalizarea din 1989.

Anularea statutului și viitorului de „sat turistic” pentru așezările rurale românești a dus, printre altele, la abandonarea ideii de unitate arhitectonică a satelor cu potențial turistic (precum leud, Giulești, Săpânța, Breb, Sârbi, Bârsana sau Săcel din Maramureș). O parte a caselor cele mai valoroase din aceste așezări au fost transferate în muzeele satului din Sighet, Baia Mare, Cluj și București, doar câteva fiind conservate la fața locului (dar ajungând azi să fie înconjurată de monștri de beton).

„Noul” a început să pătrundă accelerat în arhitectura maramureșeană după anul 1975, deodată cu electricitatea și asfaltul, mai întâi căzând victime porțile și gardurile (înlocuite cu împrejmuiri metalice), respectiv acoperișurile (deoarece dranița este scumpă și trebuie schimbată cam des). Anularea după 1990 a restricțiilor în construcții a creat peisajul arhitectural apocaliptic de azi, unul dintre cele mai triste din România. Doar în Maramureș se pot vedea cele mai uluitoare case și porți autentice din lemn înghesuite (înainte

de demolare) între grozăviile imense, fără formă sau utilitate și colorate în nuanțe violente. Și tot aici, apar din ce în ce mai multe biserici masive din beton, cu o arhitectură fie bizantină ori brâncovenesc-ortodoxă, fie renascentistă, barocă ori postmodern-catolică (precum cea de la leud, vezi [aici](#)), care eclipsează pe nedrept frumosele biserici de lemn maramureșene. Care, însă, sunt singurele ce vor rămâne apreciate peste timp...

Prin alte părți ale țării însă, lucrurile arată mai unitar. Astfel, în Bucovina, casele moderne din mai multe sate turistice (de ex. Ciocănești) au păstrat ornamentele, culorile discrete și volumetria caselor vechi, astfel că diferențele sunt aproape imperceptibile. Satele din Săsimă și-au păstrat aproape în întregime arhitectura inițială, ceea ce le face mai mult decât atractive pentru turiștii străini. În munții Apuseni, puținele căsuțe din lemn acoperite cu paie care au supraviețuit, sunt încremenite în timp, abandonate, nefiind însă înconjurată de monștri de beton vopsiți lila sau orange. Iar în Țara Oașului, arhitectura autentică a dispărut, construcțiile horror din Certeze semănând leit una cu alta (precum palatele rromilor din Buzescu), astfel că nu rănesc atât de tare ochiul precum cele din Maramureș.

În condițiile actuale, chiar dacă încă mai supraviețuiesc deocamdată un număr însemnat de case de lemn, a continua să-i conferim Maramureșului apelativul de "Țara Lemnului", pare mai mult decât deplasat. De ar fi așa, comercianții de ciment abia de și-ar duce zilele, iar zona ar fi în schimb plină de meșteri lemnari, confecționeri de garduri din nuiele, ori de ateliere de făcut dranița...

Să fim serioși! Site-ul

mandriesibeton.ro

ilustrează magistral arhitectura kitsch-ioasă a prezentului, cu exemple din satele Botiza, leud sau Strâmtura (alături de mostre din Oaș, Bucovina ori Năsăud). Trecând peste afirmația eronată că Poienile Izei este mai bine conservat decât celelalte sate moroșenești, lucrurile sunt așa cum le prezintă Petruț Călinescu...

Și totuși, Maramureșul rămâne încă un loc frumos și conservator, chiar dacă globalizarea și modernitatea prost înțeleasă au spart "Țara Lemnului"; în așchii de aprins focul.

AUTOR & FOTO: ©
Teofil Ivanciuc,

7 ianuarie 2014

Satul leud, betonul și "Țara Lemnului"

Scriș de Teofil Ivanciuc

Mărți, 07 Ianuarie 2014 18:51 - Ultima actualizare Mărți, 07 Ianuarie 2014 19:23

SURSA:

[Teofil Ivanciuc Blog](#)